

Hemşirelerin özelden devlete giden yolu

Emel Çoker

1957 İstanbul doğumlu. 1975 Tevfik Sağlam Özel Sosyal Hemşire Koleji'nden, 1993 Eskişehir ASMYO'dan mezun oldu. 1975-1980 arası SSK Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nde, 1980-1982 SSK Kartal Meslek Hastalıkları Hastanesi'nde, 1980-1999 yıllarında SSK Göztepe Hastanesi'nde görev yaptı. 1993 - 1999 yıllarında SSK Göztepe Hastanesi'nde Başhemşire Yrd. olarak çalıştı. 1999-2001 yıllarında Özel Kadıköy Hastanesi'nde Başhemşirelik yaptı. Halen Medipol Hastanesi'nde Başhemşire olarak çalışıyor.

Sağlık Bakanlığı'nın kamu hastanelerindeki açığı kapatmak için açtığı 10 bin hemşire kadrosu, özel sağlık kuruluşlarının son derece zor durumda kalmasına neden oldu. Hatta öyle ki bazı hastaneler uzman hemşire gerektiren servisleri bile kapattılar. Yakın zamana kadar özel hastaneleri tercih eden hemşireler, Sağlık Bakanlığı'nın neredeyse her hemşireyi istediği yere tayin etmesi nedeniyle özel sağlık sektöründen ayrılma yolunu seçti. Bu durum, bazı özel tıp fakülteleri ve vakıf hastanelerini de etkiledi. Hemşiresiz kalan bazı hastaneler, yoğun bakım ünitesi gibi uzman

hemşire gerektiren servisleri kapatmak zorunda kaldı. Ameliyat sayılarını düşürdü.

Hemşireler kamuyu tercih etmelerindeki en büyük neden olarak, iş güvencesini gösteriyorlar. Mali yönden güçlü olan A sınıfı hastane yönetimleri, sorunu gidermek için hemşire transferi yapmayı tercih ediyor. Bu arada sorun, yeni mezun hemşireleri alma yarışıyla çözülmeye çalışılıyor.

Bu arada Bakanlık, sözleşmeli olarak aldığı hemşirelerin tayinlerini birinci tercihlerine göre yaptığı için 'geri dönerler' varsayımı da tahminin altında gerçekleşti. Yaşanan kriz en fazla, güne kadar asgari ücretle işe başlayan yeni

mezun hemşirelere yaramış durumda. İşe başlama ücreti 1000 YTL civarına yükseldi bile. Uzman hemşireler ise 4-5 bin YTL ile transfer olmaya başladı.

Hemşirelerin kamuyu tercih etmeleri için iş güvencesinin yanı sıra pek çok neden var. Bu nedenleri ise şöyle sıralayabiliriz:

1) Çalışma saatleri

Devlet hastanelerinde çalışma saati aylık ortalama 180 saat civarında, özellikle bu yıl, ağırlıklı olarak alınan Acil Tıp Teknisyenleri (ATT) Acil Komuta Merkezleri'nde ayda sadece 6 gün 24 saat çalışıyor. Yani 144 saat. Özel hastanelerde ise en az çalışma saati aylık 200

saat bu 240 hatta 260 saate kadar çıkıyor. Kamuda çalışmanın resmi bayramlar, yılbaşı tatili ve dini bayramlarda verilen idari izinler ile 4 - 5 günlük dini bayram tatilinin 9 güne çıkarılması durumunda kullanılan izinler gibi avantajları var. 2007 yılına ait bir hesaplama yaparsak özel bir hastanede çalışan (ortalama haftalık 50 saat baz alınmıştır) eleman 2.555 saat, devlet hastanesinde çalışan eleman ise 2240 saat çalışmıştır ki aradaki fark 35 günlük çalışma saatine eşittir. Yıllık izinlerin 14 iş gününden başladığını göz önüne alırsak 35 günlük fazla çalışmanın ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılır sanırım. Devlet hastanelerinde nöbetler hariç cumartesi ve pazar gününün tatil olması, buna karşın özel hastanelerin cumartesi günü tam gün çalışması da etkenlerden biridir diye düşünüyorum.

Bunun yanı sıra çalışma saatleri devlet hastanelerinde daha esnektir. Mesela 7:30 - 16:30 vardiyası uygulamada 7:45 - 16:15 olabilir. Oysa ki özelde 08:00 - 18:00 vardiyası uygulamada 7:30 - 18:30'dur.

2) Ücretler

Devlet hastanelerinde lise mezunu bir hemşire 1140, ön lisans mezunu bir hemşire 1320 lisans mezunu bir hemşire 1440 dolaylarında maaş alırken (döner sermaye dahildir) özel hastanelerde bu oldukça düşüktü.

3) İş yükü ve sorumluluk

Devlet hastanelerinde, özellikle sağlık ocaklarında iş yükünün ve sorumlulukların daha az olması da hemşirelerin kamuya geçmelerindeki en önemli etkenlerden.

Devlet hastanelerinde nöbetçi hekim hastaların tüm sorumluluğunu alır, özellikle eğitim hastanelerinde her servisin ve her branşın doktoru nöbetçidir. Serviste yatan hastayı tanır ve her türlü müdahaleyi yapabilir. Yani hasta servisin hastasıdır, oysa ki özel hastanelerde genellikle hasta, hekimin hastasıdır. Herhangi bir sorunda mutlaka hastanın hekimine ulaşmak gerekir, özellikle geceleri bu pek de kolay olmamaktadır. Bu süreci hemşirenin çok iyi idare etmesi gerekir. Bu da hemşireye çok fazla, yetkilerinin üzerinde bir sorumluluk yükler.

Bu yıl yapılan atamalar çoğunlukla sağlık ocakları ve acil komuta merkezlerine oldu. Üniversite bitirmiş bir hemşire sağlık ocağında sadece hasta kayıt ediyor, dolayısıyla hiçbir sorumluluğu olmadığından yukarıda bahsedilen gerçekten çok stresli olayları da yaşamamış oluyor. Böyle çalışmak, 'üniversite öğrenimi görmüş birini mesleki açıdan ne kadar tatmin eder?' sorusunu beraberinde getiriyor. Tabii böyle bir

durumda mesleki bilgilerin körelmesi, hemşirelerin potansiyellerinden tam anlamıyla yararlanılmaması gibi sorunları da cabası...

4) Maaş ödemelerindeki sorunlar

Devlet hastanelerinde maaşlar, herkes bilir ki ayın 15 de peşin olarak yatırılır. Oysa ki bazı özel sektörde, çalışılmış, yani hak edilmiş maaşın ödenmesi bile gününde yapılmıyor veya bir kerede ödenmiyor. Hatta zaman zaman bir-iki ay gecikmeli ödeyen kurumlar dahi oluyor ki bu durum maddi sıkıntıları artırıyor.

5) İş garantisi

Bir kez devlette çalışmaya başlayan kişi, her şartta oradan emekli olacağına garanti gözüyle bakar. Oysa ki özel hastanelerde tüm özel sektörde olduğu gibi verimli çalışmayan, kurum kurallarına uymayan elemanın garantisi yoktur.

6) Sosyal haklar

- Devlet hastanelerinde kreşlerin olması
- Sosyal tesislerden faydalanma (kamplar, misafirhaneler gibi)
- Devlet kurumlarında mesleki gelişmeleri daha yakından takip edebilme (kurslara katılma, kongrelere katılma daha rahattır)
- Sigorta.

Bazı özel hastanelerin sigorta yapmaması, eksik gün ödemesi, sürekli giriş çıkış yapması veya asgari ücretten sigortaları ödemesi, dolayısıyla uzun yıllar aynı yerde çalışmış olsa da emekli ikramiyesi alamama veya çok az alma gibi sorunlar devlete geçmede önemli bir rol oynuyor.

7) Ulaşım problemi

Bazı özel hastanelerin servisleri olmadığından, çalışan kendi olanakları ile bunu çözmek zorunda. Oysa ki bu yıl yapılan atamalar çoğunlukla bireylerin yürüyerek ulaşabilecekleri mesafedeki sağlık ocaklarına yapıldı. Bu da özellikle hem maddi hem de manevi anlamda kişiyi sıkıntıya sokan ulaşım problemini ortadan kaldırmış oldu.

Tüm bu nedenleri sıraladıktan sonra aslında bu kadar hemşirenin özel sektörü bırakmasındaki en önemli nedeni, ülkemizin de genel problemi olan daha az zaman ve emek harcıyarak, daha rahat koşullarda çalışıp daha fazla para kazanmak olarak özetleyebiliriz.

Hemşirelerin özel hastanelerden devlete geçmelerini, devleti tercih etmelerini Özel Hastaneler ve Sağlık Kuruluşları Derneği (OHSAD) Genel Sekreteri Ya-

şar Yıldırım şöyle değerlendiriyor: "20 bin civarında hemşire açığı var. Sağlık Bakanlığı 10 bin hemşirenin her birini mahallinde görevlendirdi. Dolayısıyla üniversiteden, vakıf hastanelerinden ve özel sağlık sektöründen birçok hemşire ayrılıp Sağlık Bakanlığı kadrosuna geçti. Özel sektörden 10 bin kişilik kadronun boşalmış olması sıkıntı yarattı. Bu arada, 500 civarında hemşire okulu kapatıldı. Yeni hemşirenin yetişmemesi de bu açıktaki etkin oldu."

Devletin rekabeti kendi lehinde kullandığını savunan Yıldırım, "Sağlık Bakanlığı'nın bunu yapmaması lazımdı. Üvey evlat değiliz. Bazı hastanelerimizin yoğun bakım ünitelerini hemşire kadrosu nedeniyle kapatmak zorunda kaldığımızı öğrendik. Paramedikal kadrolar zaten Türkiye'de yetersiz. Yenisini açmadan okulu kapattığınızda bu sıkıntının doğacağı belliydi" diyor.

Bazı özel hastanelerdeki hemşire kayıpları

- Memorial Hastanesi'nden 270 hemşireden 60'ı kamuya geçti.
- Florance Nightingale'den 60'ı kamuya, 20'si özel hastanelere olmak üzere 80 hemşire gitti.
- Alman Hastanesi'nden 250 hemşirenin 30'u ayrıldı.
- İsviçre Hastanesi'nden 130 hemşirenin 40'ı kamuya gitti.
- Özel Medicana Hospitals Çamlıca'dan 45, Özel Medicana Bahçelievler'den 45, Özel Medicana Avcılar'dan 16 (ayrılan sağlık memurları dahil) hemşire ayrıldı.
- Özel Gaziosmanpaşa Hastanesi'ndeki 180 hemşirenin 30'u kamuyu tercih etti.
- İstanbul Medipol Hastanesi'nde 130 sağlık personelinden 34'ünün tayini çıktı. 31'i devlete geçmeyi tercih etti.
- Nisa Hastanesi'nde ise 110 sağlık personelinden 31'inin tayini çıktı, 29'u devlete geçmeyi tercih etti.